

*Варламова А. А.,
преподаватель кафедры иностранных языков профессионального общения
Международного гуманитарного университета*

ТРУДНОСТИ ПЕРЕВОДА ЗАГОЛОВКОВ АНГЛИЙСКОЙ ПРЕССЫ НА МАТЕРИАЛЕ АНГЛОЯЗЫЧНЫХ ГАЗЕТ

Аннотация. Статья посвящена проблемам перевода заголовков современной британской и американской прессы. Рассматриваются главные принципы построения, лексические и грамматические особенности и перевод газетных заголовков.

Ключевые слова: пресса, заголовок, газетный стиль, стилистические особенности, аллюзия, метафора, сокращения.

Постановка проблемы. Человечество, живя в век высоких технологий, получает ежедневно огромное количество новой информации. Роль СМИ настолько велика, что их зачастую называют «четвертой властью». Пресса в демократических странах независима и является мощной силой, формирующей сознание людей.

На что в первую очередь обращает внимание читатель? Конечно, на заголовок. Имидж газеты или журнала часто зависит от заголовков. Таким образом, интересная и содержательная статья может остаться незамеченной и, наоборот, посредственная статья будет популярной благодаря яркому и выразительно-му заголовку. Быстро реагируя на происходящие в мире события, газета формирует общественное мнение. С одной стороны, она отражает изменения в общественном сознании, а с другой, показывает, какие языковые изменения, тенденции и новообразования происходят в современном языке. Современная газета, являясь источником как стилистически нейтрального, так и экспрессивного языка, предлагает такое разнообразие форм и жанров публикуемых в ней статей, что её роль на занятиях иностранного языка нельзя недооценивать. Объектом исследования и материалом для статьи выступили заголовки англоязычных газет.

Цель – выявить трудности перевода англоязычных газетных заголовков и пути их преодоления, а также на примере предложенных вариантов перевода показать многовариантность переводческих возможностей и решений, их преимуществ или недостатков. В процессе исследования ставились следующие задачи: рассмотреть функции газетного заголовка, а также типы отношений между заголовком и озаглавливаемой статьёй; изучить лексические, структурно-грамматические и стилистические особенности английских газетных заголовков; рассмотреть особенности перевода газетных заголовков, учитывая специфику газетного стиля.

Изложение основного материала. Газетный стиль в английском языке прошел долгий путь развития и становления. Первая британская газета *The News of Present Week* была учреждена в 1622 году. Однако пользоваться печатным станком в те времена без согласия короля не разрешалось. Поэтому газетный стиль сформировался только к концу XVII века, когда этот закон был отменен. С этого времени и начинается история британской газеты [1, с. 8]. И. Гальперин замечает: «Посте-

пенно вырабатывается особая манера пользования английским языком, обусловленная в своих наиболее характерных чертах целью коммуникации и конкретными условиями, в которых эта цель могла реализоваться» [2, с. 34]. В связи с основными чертами газетного стиля – информативностью и оценочностью – выделяются следующие газетные материалы: хроника (*brief news items*), репортаж (*press reports, parliamentary reports, court proceedings*), чисто информационные статьи (*articles*), реклама и объявления (*advertisements and announcements*) и передовая статья (*editorial*).

В настоящее время в английской прессе выработались особые принципы построения газетного заголовка. Газета – это и средство массовой информации, и средство убеждения. И рассчитана она на массовую и неоднородную аудиторию, которую нужно удержать, заставить себя читать. Как правило, газету читают в таких условиях, когда человеку трудно сосредоточиться: за завтраком, в поезде, в обеденный перерыв или после работы. Этим обусловлена необходимость передать информацию быстро, сжато, сообщить главное и оказать на читателя определенное эмоциональное воздействие. Хорошо известно, что для построения заголовка в английском языке требуется намного меньше слов, чем на русском. Экономичность языковых средств – это одно из важнейших свойств английского заголовка, поэтому подобные тексты максимально информативны и экспрессивны.

Перевод газетных заголовков, в силу их специфики, представляет определенные трудности. С точки зрения лексики и стилистики заголовки изобилуют терминами, клише, сокращениями, фразеологизмами, стилистическими приемами: аллитерацией, игрой слов, аллюзиями, привлекающими внимание читателя. Поэтому для адекватного перевода газетных заголовков переводчик должен обладать глубокими знаниями реалий и культуры страны.

Можно выделить основные функции современных заголовков. Первая функция – рекламно-экспрессивная: заголовок призван заинтересовать читателя. Вторая – графически разделительная: заголовок отделен от остального текста при помощи шрифта, цвета, графических средств, таких как линейка и рисунок, либо приемов верстки. Третья функция – информативно-коммуникативная: заголовок – это коммуникативная единица, сообщающая читателю главное содержание газетного материала [3, с. 22].

Согласно словарю В. Даля, заголовок – это выходной лист, первый листок книги или сочинения, где означено его название [4].

В британской и американской прессе заголовки часто бывают многоступенчатыми. Как правило, они состоят из «шапки» (*headline*), набираемой очень крупным шрифтом, и подзаголовка (*lead*) из нескольких строчек, набранных менее крупным

шрифтом. Шапка призвана виділяти саму яскраву думку статті, а іноді саму запам'ятовувану фразу. Нерідко шапка, привертаючи увагу, змушує прочитати статтю. Розглянемо основні принципи організації заголовка [5, с. 6].

1. Повістковий заголовок використовується для новин. Він зазвичай складається з 5-6 слів: короткий заголовок краще сприймається і запам'ятовується. Наприклад: "Malaysia airline-17: what we know" (із газети The New York Times) або "Al-Qaeda in Syria calls for revenge attacks on Russia" (із газети The Washington Post).

2. З часом повертається мода на заголовок, переходячий в текст. Заголовок-констатація може складатися з двох-трьох речень. В цьому випадку він стає окремим коротким повідомленням: "Now you can go to adulterous school. Yes, really" (із газети New York Post); "A Saudi woman tweeted a photo of herself without a hijab. Police have arrested her" (із газети The Guardian).

3. Заголовок-резюме, або коментуючий заголовок. Нерідко резюме з іронічною «оговоркою». Такі складові заголовки створюють додаткові можливості для коментування тексту: "Drunk Kim Un forces officials to write apology letters – then forgets them" (із газети The Washington Post); "You belong to us': Putin's murky plot to cleave Balkans from West"; "73-year-old Californian with dementia fatally shot by police was carrying crucifix, not gun" (із газети The Guardian).

4. Заголовок-парадокс пробуджує цікавість, шокує читача, а іноді штучно посилює значущість повідомлення не особливо оперативного, важливого: "Gained weight? No sex? Cut your hair? It's all Trump's fault" (із газети New York Post).

5. Імена в заголовку, згадка учасників події посилюють інтерес до тексту. Іноді це пряма експлуатація відомого випадку з однією сім'єю: "Trump doesn't seem to like „Person of the Year” label" (із газети New York Post).

6. Ефективний і дуже поширений заголовок-цитата, де можливо пряме цитування: "Trump bashes 'Nightly news': „Just can't get much worse" (із газети New York Post).

7. Ігровий заголовок – це, перш за все, перефразировка, рифма або гра слів: "Do you fancy: surf or turf?" (із газети The Guardian).

Щоб зрозуміти характер англійського газетного заголовка, потрібно виділити його основні стилістичні особливості [6, с. 119].

1. Лаконічність і використання мінімального набору мовних засобів для того, щоб максимально спростити і прискорити читання: "Ebola nurse critically ill" (із газети Mirror).

2. Розмовно-фамільярний характер заголовків. Європейські читачі не звертають уваги на подібні заголовки, в той час як на нашого читача вони виробляють більше враження: "She's got wow factor" (із газети The Sun).

3. Експресивність. Англійські заголовки дуже експресивні по своїй природі. Щоб передати це при перекладі, перекладачі вдаються до фразеологізмів: "After EU "Yes"? Croatia needs reforms" (із газети The Sun).

4. Використання мовних кліше. Наприклад: "Bridging digital generation gap" (із газети The Independent). Подібну гру слів не завжди вдається зберегти при перекладі.

5. Сокращения. Газетні тексти насичені різними скороченнями: DD-defense department, GOP-grand old party, JFK-John F. Kennedy (із газети New York Post).

При перекладі газетних заголовків потрібно пам'ятати про їх граматичні особливості.

1. Еліпсис. Рідко можна зустріти речення в якості заголовків, де б присутні артикли, службові слова або речення. Для економії простору опускаються навіть члени речення: "Discrimination in US Still a Problem, but Improving" (відсутній артикль); "Building smashed by hurricane" (відсутній глагол-зв'язка). [Обидва приклади взяті із газети The Independent].

2. Часові форми глагола. Для англійських заголовків характерно відсутність минулого часу. Замість цього використовуються форми теперішнього: "DS approves same-sex marriage", "Homeless wins one million". Для майбутнього часу часто використовується інфінітив: "Teresa May gives all her ministers posh mugs for Christmas" (із газети The Sun).

Стилістична картина британської і американської преси дуже різноманітна, починаючи від серйозних видань і закінчуючи таблицями, або «жовтою пресою». Їй притаманні різноманітні прикраси, жаргонізми, фразеологізми, кліше, використання розмовно-фамільярного стилю і багато іншого. Для газетних заголовків характерно надлишок суспільно-політичних термінів, чисельних, неологізмів, міжнародних слів, діалектизмів і поетизмів, які зазвичай не викликають труднощів при перекладі. В статті ми розглянемо лексичні особливості, які можуть виявитися складними при перекладі.

1. Для заголовків англійської преси характерен так званий «заголовочний жаргон», тобто використання спеціальних слів, таких як: *ban, bid, claim, crack, crash, cut, dash, hit, rap, rush, slash* і др. Відмінною особливістю подібної «заголовочної» лексики є не тільки частота використання, але й універсальний характер семантики [2, с. 120]: "City's mayor claims Italy has been abandoned by Europe" – «Міський мер вважає, що Італія покинута Європою» (із газети The Sun). Многозначне слово «to claim» має в російській мові наступні значення: 1) вимагати; пред'являти вимоги; 2) заявляти, утверджувати; 4) возбуждать иск о возмещении убытков и др. Відповідно до змісту статті при перекладі глагола «to claim» на російську мову використовується більш вузький за значенням глагол «вважати».

2. Наступною складністю при перекладі можуть бути фразеологізми, кліше, гра слів, аллюзії і різноманітні стійкі словосполучення: "Eu've got it. Teresa May praises EU leaders for having Brexit talks tonight... before they kick her out of the meeting" – «Ви отримали це. Тереза Мей похвалила європейських лідерів за переговори по Брекситу... перш ніж вони виставили її за двері» (із газети The Sun). В наведеному заголовку зустрічається поширене сьогодні в молодіжному мові зміна слова you на созвучне йому eu, а також використання фамільярного фразеологічного глагола «kick out», що в перекладі означає «вишвырнуть, виставити».

3. Часто можна зустріти аллюзію, тобто стилістичну фігуру, що містить вказівку, аналогію або натяк на якийсь літературний, історичний або політичний факт, закріплений в текстовій культурі або розмовній мові: "Will Republicans cave to Trump on Kremlingate?" (із газети Mirror) – «Обрушаться ли республиканцы на Трампа из-за Кремльгейта?» Згідно Вікіпедії, гейт – це загальний суфікс, що використовується для назви нових публічних скандалів по аналогії з Уотергейтом.

4. І, нарешті, газетні скорочення. Зазвичай вони не викликають труднощів при перекладі заголовка. Труднощі можуть

вызывать те сокращения, которые не имеют в русском языке официального эквивалента. Часто сокращению подвергаются фамилии или фамильярные прозвища известных политических или общественных деятелей. “Theresa May makes jokes about Boris Jonson PMQs” (из газеты Mirror) – «Тереза Мэй шутит по поводу ответов Бориса Джонсона на вопросы премьер-министра». Расшифровать аббревиатуру PMQs (вопросы премьер-министра) можно, только прочитав статью.

Выводы. Таким образом, мы рассмотрели наиболее важные особенности заголовков на примере англоязычной прессы. Как видно, заголовки помогают читателю лучше понять текст и побудить интерес к публикуемому материалу, могут заинтересовать и даже поразить. И лишь во вторую очередь заголовку поручается информативная функция – сообщение читателю содержания статьи. Трудность перевода заключается в том, что в заголовках допускается нарушение языковых норм. И, кроме того, переводчику зачастую не хватает знания реалий и культуры изучаемого языка. Заголовки, как правило, написаны максимально сжато, в них опущены семантически второстепенные элементы. Для заголовков англоязычной прессы характерно частое использование специальных слов, составляющих так называемый «заголовочный жаргон». Но если переводчик понимает особенности переводимого текста, учитывает специфику языка, может распознать метафоры и аллюзии, он сможет справиться с поставленной задачей и перевод будет качественным.

Литература:

1. Гуревич С.М. Газета вчера, сегодня, завтра / С.М. Гуревич. – М. : Аспект-Пресс, 2004. – 387 с.
2. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования / И.Р. Гальперин. – М. : Международные отношения, 1981. – 144 с.
3. Лазарева Э.А. Заголовок в газете / Э.А. Лазарева. – Свердловск : Издательство Уральского университета, 1989. – 96 с.
4. Даль В.И. Толковый словарь живого великорусского языка : в 4 т. / В.И. Даль. – 3-е изд. СПб.-М. : Тип. Товарищества М.О. Вольф, 1903–1909. – Т. 1 : А – З. – 1903. 856 с.
5. Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) / В.Н. Комиссаров. – М. : Высш. шк., 1990. – 253 с.
6. Сметанина С.И. Медиа-текст в системе культуры (динамические процессы в языке и стиле журналистики 20 века); Научное издание / С.И. Сметанина. – СПб. : Изд-во Михайлова В.А., 2002. – 383 с.
7. The Guardian [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.guardian.co.uk>.
8. The Independent [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.independent.co.uk>.
9. Mirror [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.mirror.co.uk>.
10. The Sun [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://wwwthesun.co.uk>.
11. The Washington Post [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.washingtonpost.co.uk>.
12. New York Post [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.newyorkpost.co.uk>.

Варламова А. О. Труднощі перекладу заголовків англійської преси на матеріалі англійських газет

Анотація. Стаття присвячена дослідженню проблем перекладу заголовків сучасної британської та американської преси. Розглядаються головні принципи побудови, лексичні та граматичні особливості та переклад газетних заголовків.

Ключові слова: преса, заголовок, газетний стиль, стилістичні особливості, аллюзія, метафора, скорочення.

Varlamova A. The difficulties of headline translation of British press on the material of English-language newspapers

Summary. This article is devoted to the study of headline translation of the contemporary British and American press. The main principles of newspaper headlines, the lexical and grammatical features of newspaper headlines and their translation are examined.

Key words: mass media, headline, newspaper style, stylistic features, allusion, metaphor, abbreviations.